

Lars-Göran Stenelo, *The International Critic*, Lund: Studentlitteratur, 1984, 190 s.

Hvilken rolle spiller den ene stats kritik af den anden stats udenrigspolitiske handlinger for ændringer af samme? Et uhyre spændende spørgsmål og et spørgsmål med afgørende aktuel betydning. Når Danmark kritiserer USAs forslag om et stjernekrigsprogram (SDI), spiller det så nogen rolle for, om USA gennemfører dette program eller ej? Når Danmark – eller rettere: når flertallet af Folketinget vedtager en dagsorden, der støtter oprettelsen af atomvåbenfri zoner i Norden, spiller det så en rolle for USAs og Sovjetunionens holdninger og ønske om at yde de nødvendige stormagtsgarantier? Stenelos bog giver desværre ikke svaret på alle disse spørgsmål, men hans arbejder giver en bedre mulighed for at svare på det, end vi havde tidligere.

Bogen er en analyse af den amerikanske reaktion på den svenske kritik af USAs Vietnam-politik. Havde den ofte meget kraftige svenske kritik nogen virkning? Førte den til ændringer i den amerikanske politik? Opstillede USA modstrategier over for Sveriges kritik? Hvilke dele af kritikken var det, der virkede, og hvilke randbetingelser skulle være opfyldt, for at kritikken fik nogen virkning?

Svaret er i meget sammentrængt form, at den svenske kritik så godt som ingen virkning havde på den amerikanske politik. Den amerikanske Vietnam-politik blev ændret, dels fordi den ikke lykkedes, dels fordi der ikke længere var opbakning til den i den amerikanske kongres og i den amerikanske offentlighed. Den svenske kritik fik ingen virkning, fordi der i USA var en etableret konsensus om, at Sydvietnam skulle forsvares mod kommunistisk aggression.

Skulle den svenske kritik derfor have nogen indflydelse, måtte det være på den offentlige mening i USA. Studiet viser her, at denne indflydelse har været meget ringe. Svenske synspunkter blev kun i ringe grad gengivet i den amerikanske presse, og i den amerikanske kongres blev der kun spredt refereret til de svenske argumenter.

De svenske politikeres hovedargument for at fremsætte deres Vietnam-kritik var, at en sådan svensk kritik i kraft af argumenternes styrke og gennem påvirkningen af såvel den internationale opinion som den nationale amerikanske opinion kunne have en betydning. Men at det skulle være tilfældet, afvises stort set gennem dette studie. Flere faktorer hindrer således Sveriges kritik i at få nogen særlig virkning. For det første er krigen i Vietnam et så højt prioriteret område i amerikansk udenrigspolitik, at kritik fra et lille land i Nordeuropa ikke tillægges nogen betydning. Hertil kommer, at Sveriges kritik er utroværdig, da Sverige ikke har nogen nationale interesser involveret i Vietnam og derfor opfattes som en "gratis kritiker". Endelig var den form, den svenske kritik havde, i sig selv med til at formindske dens virkning i USA: den var moralsk baseret og gav dermed ingen mulighed for debat mellem USA og Sverige om dette spørgsmål. Sverige havde moralsk ret og USA havde moralsk uret, var undertonen i den svenske kritik. Der var derfor ingen, der anså den for særlig central for beslutningsprocessen og for dannelsen af den offentlige mening.

Bogen bygger på en blanding af kvantitative og kvalitative data (interviews, indholdsanalyse, erindringer etc.) og kan naturligvis kritiseres for ikke at være baseret på egentlig beslutningsproces-analyse, men disse indvendinger er af mindre betydning. Studiet er velgennemført, grundigt gennemarbejdet og forsigtigt og sobert i sin analyse og sine konklusioner. Faktisk kunne man ønske, at forfatteren havde gjort mere ud

Lars-Göran Stenelo, *The International Critic*, Lund: Studentlitteratur, 1984, 190 s.

Hvilken rolle spiller den ene stats kritik af den anden stats udenrigspolitiske handlinger for ændringer af samme? Et uhyre spændende spørgsmål og et spørgsmål med afgørende aktuel betydning. Når Danmark kritiserer USAs forslag om et stjernekrigsprogram (SDI), spiller det så nogen rolle for, om USA gennemfører dette program eller ej? Når Danmark – eller rettere: når flertallet af Folketinget vedtager en dagsorden, der støtter oprettelsen af atomvåbenfri zoner i Norden, spiller det så en rolle for USAs og Sovjetunionens holdninger og ønske om at yde de nødvendige stormagtsgarantier? Stenelos bog giver desværre ikke svaret på alle disse spørgsmål, men hans arbejder giver en bedre mulighed for at svare på det, end vi havde tidligere.

Bogen er en analyse af den amerikanske reaktion på den svenske kritik af USAs Vietnam-politik. Havde den ofte meget kraftige svenske kritik nogen virkning? Førte den til ændringer i den amerikanske politik? Opstillede USA modstrategier over for Sveriges kritik? Hvilke dele af kritikken var det, der virkede, og hvilke randbetingelser skulle være opfyldt, for at kritikken fik nogen virkning?

Svaret er i meget sammentrængt form, at den svenske kritik så godt som ingen virkning havde på den amerikanske politik. Den amerikanske Vietnam-politik blev ændret, dels fordi den ikke lykkedes, dels fordi der ikke længere var opbakning til den i den amerikanske kongres og i den amerikanske offentlighed. Den svenske kritik fik ingen virkning, fordi der i USA var en etableret konsensus om, at Sydvietnam skulle forsvares mod kommunistisk aggression.

Skulle den svenske kritik derfor have nogen indflydelse, måtte det være på den offentlige mening i USA. Studiet viser her, at denne indflydelse har været meget ringe. Svenske synspunkter blev kun i ringe grad gengivet i den amerikanske presse, og i den amerikanske kongres blev der kun spredt refereret til de svenske argumenter.

De svenske politikeres hovedargument for at fremsætte deres Vietnam-kritik var, at en sådan svensk kritik i kraft af argumenternes styrke og gennem påvirkningen af såvel den internationale opinion som den nationale amerikanske opinion kunne have en betydning. Men at det skulle være tilfældet, afvises stort set gennem dette studie. Flere faktorer hindrer således Sveriges kritik i at få nogen særlig virkning. For det første er krigen i Vietnam et så højt prioriteret område i amerikansk udenrigspolitik, at kritik fra et lille land i Nordeuropa ikke tillægges nogen betydning. Hertil kommer, at Sveriges kritik er utroværdig, da Sverige ikke har nogen nationale interesser involveret i Vietnam og derfor opfattes som en "gratis kritiker". Endelig var den form, den svenske kritik havde, i sig selv med til at formindske dens virkning i USA: den var moralsk baseret og gav dermed ingen mulighed for debat mellem USA og Sverige om dette spørgsmål. Sverige havde moralsk ret og USA havde moralsk uret, var undertonen i den svenske kritik. Der var derfor ingen, der anså den for særlig central for beslutningsprocessen og for dannelsen af den offentlige mening.

Bogen bygger på en blanding af kvantitative og kvalitative data (interviews, indholdsanalyse, erindringer etc.) og kan naturligvis kritiseres for ikke at være baseret på egentlig beslutningsproces-analyse, men disse indvendinger er af mindre betydning. Studiet er velgennemført, grundigt gennemarbejdet og forsigtigt og sobert i sin analyse og sine konklusioner. Faktisk kunne man ønske, at forfatteren havde gjort mere ud

holdsanalyse, erindringer etc.) og kan naturligvis kritiseres for ikke at være baseret på egentlig beslutningsproces-analyse, men disse indvendinger er af mindre betydning. Studiet er velgennemført, grundigt gennemarbejdet og forsigtigt og sobert i sin analyse og sine konklusioner. Faktisk kunne man ønske, at forfatteren havde gjort mere ud af, hvilke aspekter af hans analyse der kunne generaliseres, og hvilke der er knyttet til den case, han analyserer.

Med bogens analyse som baggrund må man nemlig sætte et stort spørgsmålstejn ved effektiviteten af den kritik, der ofte rettes fra dansk side mod USAs strategiske politik. Hvis ikke kritikken er baseret på, at Danmark har en direkte og legitim interesse i det pågældende sagsforhold, vil kritikken blive afvist, og derfor være uden virkning. Den danske kritik af NATOs dobbeltbeslutning er et godt eksempel. Den blev afvist fra amerikansk side ud fra det argument, at Danmark ikke selv skulle have missiler opstillet og derfor ikke havde forudsætninger for at kritisere andre.

Bogen er ikke et forsøg på at bedømme politisk eller moralsk, hvad det er rigtigt og forkert at gøre, men alene et forsøg på at vurdere kritikken som et udenrigspolitisk middel til at opnå bestemte udenrigspolitiske mål. Her viser den, at kritikken skal bruges bevidst og velovervejet, hvis den skal have nogen effekt. Udenrigspolitisk kritik fremstår ofte som et resultat af den interne politiske proces, og det udenrigspolitiske effektivitetshensyn spiller her en meget ringe rolle. Dette indenrigspolitiske hensyn er baggrunden for, at kritikken ofte er virkningsløs, og også en del af forklaringen på, at den svenske kritik af USAs Vietnam-politik fik et så kraftigt moralsk indhold. Kritikken kan derfor have været uhyre virkningsfuld og nødvendig set i forhold til andre mål end de udenrigspolitiske, og det ville være spændende med en videre analyse af netop dette forhold.

Stenelo har med sin bog givet os et meget bedre grundlag for at forstå, hvornår kritik fungerer som udenrigspolitisk middel, og hvornår det modvirker sit formål. Bogen kan stærkt anbefales.

Hans-Henrik Holm

Chr. Thune (red.), *Konflikternes Verden 1985*, København: Akademisk Forlag, 1985, 256 s., 95,00 kr.; K. Gjerseth, *Chakoo – en spændingsroman om Afghanistan*, København: Borgens Forlag, 1985, 215 s., 148,00 kr.

For alle, der beskæftiger sig med udviklingslandenes problemer, er spørgsmålet om formidling, som det vist hedder på 1980er-nudansk, et evigt problem. Udviklingsforskere og andre, der er engagerede i u-landenes problemer, er imidlertid enige om én ting. Og det er, at oplysning om forholdene i Den tredje Verden er betydningsfuld. Både for at fastholde og for eventuelt skabe en opinion til fordel for Den fattige Verden. Men hvordan kommer man ud med de oplysninger, som man selv finder så relevante?

De fleste er sikkert enige om, at store tykke bøger med fodnoter og udenlandske citater ikke er sagen. Det er straks sværere at finde "den rette vej" i formidlingsarbejdet. Røde Kors' årbog om konflikternes verden er i hvert fald én farbar vej. Bogen